

EDUSKUNNAN
HALLINTOVALIOKUNTA

Helsingissä

29 päivänä huhtikuuta 1993

Lausunto n:o 2

*Talousvaliokunnalle***Valiokunnan kannanotot**

Eduskunta on lähettäessään 12 päivänä maaliskuuta 1993 valtioneuvoston periaatepäätöksen Imatran Voima Oy:n ja Teollisuuden Voima Oy:n hakemukseen ydinvoimalaitosyksikön rakentamisesta talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa talousvaliokunnalle.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ylitarkastaja Sakari Immonen kauppa- ja teollisuusministeriöstä, pelastusylitarkastaja Veikko Pelttonen ja ylikomisario Hannu Hannula sisäasiainministeriöstä, apulaispelastustarkastaja Matti Virpiaro Uudenmaan lääninhallituksesta, apulaispelastustarkastaja Arto Virtalahti Turun ja Porin lääninhallituksesta, toimistopäällikkö Olli Vilkkamo Säteilyturvakeskuksesta, apulaispoliisimestari Pertti Leppimäki Rauman poliisilaitokselta, komisario Hannu Haapala Rauman nimismiespiiristä, palo- ja väestönsuojelupäällikkö Rainer Koivula Loviisan kaupungista, palo- ja väestönsuojelupäällikkö Hannu Koivuviita Rauman kaupungista, palo- ja väestönsuojelupäällikkö Jouko Vastamäki Eurajoen kunnasta, turvallisuuspäällikkö Jouko Suni ja Loviisan voimalaitoksen suojelimestari Peter Tuominen Imatran Voima Oy:stä, tuotantojohtaja Rauno Mokka Teollisuuden Voima Oy:stä sekä toimistopäällikkö Göran Nordlund Helsingistä.

Valiokunta on käsitellyt asiaa ydinvoimalaitoksia koskevien valmius- ja pelastuspalvelujärjestelyjen sekä poliisitoimen turvallisuusjärjestelyjen näkökulmasta. Valiokunta on esittänyt myös näkökohtia toimialansa osalta sitä tilannetta silmällä pitäen, että eduskunta päätyisi hyväksymään valtioneuvoston periaatepäätöksen. Tässä yhteydessä ei mainittuun pääasiaan oteta muutoin kantaa lainkaan. Valiokunta ei myöskään ole selvittänyt ydinjätteiden varastointiin liittyviä ongelmia ja riskejä.

1. Yleistä Suomen ydinvoimalaitoksia koskevista valmius- ja pelastusjärjestelyistä

Ydinvoimalaitos suunnitellaan ja rakennetaan erilaiset laitevauriot ja käyttöhäiriöt huomioon ottaen. Lisäksi pyritään laitteiden korkealla laadulla ja henkilökunnan koulutuksella pitämään vauriot ja häiriöt harvinaisina. Viat ja häiriöt käynnistävät tarvittaessa turvallisuusjärjestelmät, joiden tehtävänä on rajoittaa tapahtuman vaikutukset. Teknisten turvallisuusjärjestelmien epätäydellisen toiminnan varalta huolehtivat ympäristön ja laitoksen turvallisuudesta pelastuspalvelu- ja valmiusorganisaatiot.

Valtioneuvoston päätöksessä 395/91 on annettu uudet ydinvoimalaitoksen turvallisuutta koskevat yleiset määräykset, jotka sisältävät mm. suunnitteluvaatimukset ottaen huomioon väestön säteilyannosten rajoittamisen onnettomuustilanteessa. Suunnittelussa tarkasteltavan oletetun onnettomuuden annoksen raja-arvo väestön yksilölle on 5 mSv, joka vastaa suomalaisen keskimääräistä vuosittaista säteilyaltistusta. Suomeen suunnitellun tyyppisillä uusilla reaktoreilla ei ole tapahtunut onnettomuutta, joka olisi aiheuttanut lähimainkaan annosrajaa vastaavan radioaktiivisten aineiden päästö. Vakavan reaktorionnettomuuden todennäköisyyden arvioidaan Säteilyturvakeskuksen lausunnossa olevan suunnitellun tyyppisillä ydinlaitoksilla erittäin pieni. Lähtökohtana pidetään, että tällaisenkaan onnettomuuden päästö ei saa aiheuttaa ympäristön asukkaille välittömiä terveyshaittoja eikä pitkäaikaisia rajoituksia laajojen maa- ja vesialueiden käytölle. Mainittu vaatimus merkitsee olennaista tiukennusta aikaisempiin turvallisuusvaatimuksiin.

Ydinvoimalaitosonnettomuuksiin varautumisessa erotetaan toisistaan ydinvoimalaitosta käyttävän yhtiön vastuulle kuuluvat valmiusjär-

jestelyt ja viranomaisten vastuulle kuuluvat pelastuspalvelujärjestelyt.

Valmiusjärjestelyillä tarkoitetaan voimayhtiön toimenpiteitä ydinvoimalaitoksessa ja sen alueella ydinvahinkojen rajoittamiseksi. Pelastusjärjestelyillä tarkoitetaan viranomaisten toimenpiteitä ydinvoimalaitoksen ympäristössä asuvan väestön suojaamiseksi onnettomuustilanteessa säteilyn välittömiltä vaikutuksilta.

2. Valmiusjärjestelyt

Valmiusjärjestelyistä säädetään ydinenergia-laissa (990/87) ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston päätöksessä ydinvoimalaitosten valmiusjärjestelyistä (397/91). Valmiusjärjestelyjen suunnittelua koskevat mm. seuraavat vaatimukset:

- laitoksen on laadittava valmiussuunnitelma

- valmiussuunnitelmat hyväksyy Säteilyturvakeskus ja ne tarkistetaan säännöllisin väliajoin

- suunnitelmien on perustuttava turvallisuusanalyysiin

- hätätilanteet on luokiteltava

- laitoksen valmiusorganisaation tehtävät ja vastuut on määriteltävä

- säteily- ja meteorologisiin mittauksiin on varauduttava radioaktiivisten aineiden leviämisen selvittämiseksi

- toimintavalmiuden ylläpitämiseksi henkilöstöä on koulutettava ja on järjestettävä harjoituksia.

Säteilyturvakeskus on antanut periaatepäätöshakemuksesta lausunnon ja ydinenergialain 12 §:ssä tarkoitetun alustavan turvallisuusarvion 2.12.1991. Lausunnon mukaan uuden ydinvoimalaitoksen toiminta on toteutettavissa ydinvoimalaitosten valmiusjärjestelyjä koskevien määräysten mukaisesti tarpeen mukaan nykyisiä järjestelyjä täydentäen ja laajentaen. Viranomaisen omia valmius- ja pelastussuunnitelmia Loviisan ja Olkiluodon ydinvoimalaitosten mahdollisten onnettomuuksien varalle ylläpidetään ja kehitetään riippumatta siitä, rakennetaanko ao. laitospaikoille lisää yksiköitä.

Ydinvoimalaitoksilla on Säteilyturvakeskuksen hyväksymät valmiussuunnitelmat, jotka koskevat niiden käyttöorganisaation toimintaa valmius- tai hätätilanteissa. Voimalaitoksilla on koulutettu valmiusorganisaatio, joka on tarvittaessa hälytettävissä toimintaan. Organisaatiolle on laitoksilla varattu asianmukaiset johtamistilat ja tarvittava välineistö. Valmiusorganisaatio harjoittelee ja sen toimintaa arvioidaan säännöl-

lisesti yhteistyössä viranomaisten kanssa järjestettävissä valmiusharjoituksissa.

Työnjako voimalaitosorganisaation sekä alueellisten ja valtakunnallisten viranomaisten välillä on onnettomuuden varalta tarkkaan määriteltä. Voimalaitosorganisaation tehtävänä on onnettomuuden hallinta voimalaitoksella, laitosilanteen tiedottaminen pelastustoiminnan johtajalle (normaalisti aluepalopäällikkö) ja voimalaitosalueella toimivista ihmisistä huolehtiminen. Toiminta tapahtuu tiiviissä yhteistyössä pelastustoiminnan johtajan ja Säteilyturvakeskuksen kanssa.

Ydinvoimalaitosten palosuojelu lähtee ennalta ehkäisevästä ja rakenteellisesta paloturvallisuudesta. Turvallisuuden kannalta tärkeät järjestelmät on sijoitettu eri paloteknisiin osastoihin, jotta kaikkia rinnakkaisia järjestelmiä ei menetettäisi mahdollisessa tulipalossa. Lisäksi kaikki suuret palokuorma-alueet on suojattu tehokkailta kiinteillä sammutusjärjestelmillä. Laitokset on varustettu kattavilla paloilmoitinjärjestelmillä, jotka havaitsevat mahdollisen palon jo aikaisessa vaiheessa.

Nykyisillä voimalaitoksilla on oma päätoiminen palokunta. Voimalaitoksen palokunnan tärkeimpiä tehtäviä on tehdä ennalta ehkäisevää palosuojelutyötä, jotta tulipaloja ei syttyisi, ja kouluttaa koko laitoshenkilökunta toimimaan oikein mahdollisessa palotilanteessa.

Valtioneuvosto on antanut ydinvoimalaitosten turvajärjestelyjä koskevan päätöksen (396/91). Sen perusteella ydinvoimalaitoksen turvallisuuteen liittyviin vartiointitehtäviin saa käyttää vain vartiomisliikelain (237/83) ja -asetuksen (743/83) mukaisesti perustettua ja hoidettua vartiomisliikettä. Vartiointitehtäviä voi hoitaa myös luvanhaltijan oma vartiointiorganisaatio, jonka tulee täyttää em. säädösten vaatimukset. Vartiomisliikeseituksen perusteella mm. vartioksi hyväksyttävistä henkilöistä poliisin on hankittava tarpeelliset selvitykset ja lausunnot. Menettelyllä varmistetaan se, että vartiointitehtäviin hyväksyttävät henkilöt ovat luotettavia ja siihen tehtävään sopivia eikä heillä ole rikollista taustaa. Ydinvoimalaitoksen vartijoiden tulee lisäksi olla asianmukaisesti varustettuja, koulutettuja ja harjoitteleita toimimaan myös erilaisissa uhkatilanteissa.

3. Pelastuspalvelujärjestelyt

Ydinvoimalaitosonnettomuus kuuluu palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/75) tarkoitta-

miin onnettomuustyyppeihin, joihin varautumisessa yleisvastuu kuuluu pelastusviranomaisille. Ylin johto on sisäasiainministeriöllä.

Ydinvoimalaitosonnettomuuden varalta on laadittava pelastussuunnitelma. Sen laatimisesta vastaavat pelastuspalvelun asianomaisen yhteistoiminta-alueen viranomaiset ja sen hyväksyy lääninhallitus. Pelastussuunnitelmat on vahvistettu viimeksi sekä Olkiluodon voimalaitokselle että Loviisan voimalaitokselle vuonna 1992.

Sisäasiainministeriö on antanut yksityiskohdaiset ohjeet pelastussuunnitelmien laatimisesta. Voimassa oleva ohje on vuodelta 1985. Pelastussuunnitelmassa on esitettävä mm:

- osallistuvien viranomaisten, laitosten ja yhteisöjen tehtävien ja vastuun määrittely
- johtamistoiminta
- viestijärjestelyt
- viranomaisten yhteistoiminta
- pelastus- ja suojaamistoiminnan järjestelyt
- koulutusohjelma.

Varauduttaessa vakavaan reaktorionnettomuuteen voimalaitoksen ympäristö jaetaan kahteen varautumisalueeseen.

Varautumisalue I ulottuu 20 kilometrin etäisyydelle voimalaitoksesta noudattaen kuitenkin kunnan tai muun yhtenäisen alueen rajaa. Koska vakavan onnettomuuden ollessa kyseessä alueella voi suuren päästön ja epäedullisen sään yhteisvaikutuksena esiintyä suuriakin säteilyannoksia muutaman tunnin aikana, on alueella varauduttava nopeisiin ja tehokkaisiin suojautumistoimenpiteisiin.

Varautumisalue II ulottuu 20 kilometristä noin 100 kilometrin etäisyydelle voimalaitoksesta. Erittäin epäedullisissa olosuhteissa välittömät vaikutukset saattavat ulottua tällekin alueelle. Suojautumistoimenpiteille on kuitenkin enemmän aikaa kuin varautumisalueella I.

Ydinvoimalaitosten ympäristön väestöä koskeissa pelastussuunnitelmissa varaudutaan onnettomuustilanteessa tarpeellisiin viranomaisten ohjaamiin vastatoimenpiteisiin ydinvoimalaitoksen ympäristössä, ensi vaiheessa lähialueen väestön varoittamiseen, liikenne rajoituksiin, sille suojautumiseen, lääkinnällisiin toimenpiteisiin ja tarvittaessa myös mahdolliseen suojaväistön. Näissä suunnitelmissa määritellään lisäksi mm. säteilyvalvonnan yhteys- ja vastuujärjestelyt.

Lääninhallituksen vahvistama pelastussuunnitelma ydinvoimalaitosonnettomuuden edellyttämistä väestön suojelemiseksi tarvittavista välittömistä toimenpiteistä on yleinen johtamis-

suunnitelma, joka sisältää kuvauksen toimintaorganisaatiosta, ilmoituksista ja hälyttämisestä, johtamisesta sekä suojaamistoimenpiteistä. Ydinvoimalaitoksesta enintään 100 km:n säteellä olevissa kunnissa on laadittu toimintaohjeet ydinvoimalaitosonnettomuuden varalle.

Yleishätätilanteesta (tilanteesta, josta voi aiheutua säteilyvaaraa ympäristön väestölle) ydinvoimalaitos tekee hätäilmoituksen aluehälytyskeskukselle. Aluepalopäällikön käskystä hälytetään toimintaorganisaatiot: Säteilyturvakeskus, lääninhallitus, sisäasiainministeriö, kuntien johtolimet (100 km), merivartiosto, sotilaslääni, lennonvarmistuskeskus ja yleisradio.

Vastuu pelastuspalvelun käytännön toimenpiteistä ja paikallisesta johtamisesta on pääosin kunnilla ja niiden palo- ja pelastusviranomaisilla. Ydinvoimalaitosten sijaintialueiden aluepalopäälliköt (Loviisan ja Rauman palopäälliköt) johtavat sekä paikallista suunnittelua että onnettomuustilanteen aikaista pelastustoimintaa. Vakavassa onnettomuustilanteessa sisäasiainministeriö tai lääninhallitus voi ottaa johtamisvastuun.

Yhteistoiminnassa voimalaitosten kanssa järjestetään säännöllisesti kunnallisille palokunnille pelastus- ja sammutusharjoituksia. Erityyppisiä harjoituksia ja koulutustilaisuuksia järjestetään sekä ydinlaitosalueiden vakinaisille että sopimuspalokunnille.

Kunnalliset palokunnat hälytetään laitoksille aina, kun havaitaan tai epäillään tulipalon syttymistä.

Ydinvoimaloiden turvajärjestelyissä poliisilla on laitospaikkakunnilla valmiusryhmät, jotka on koulutettu ydinvoimalaan kohdistuvan laitoman toiminnan estämiseen sekä jo aloitetun toiminnan keskeyttämiseen siten, ettei laitoksen toiminta tai ydinturvallisuus vaarannu. Paikallisten valmiusryhmien lisäksi Helsingin poliisilaitoksen valmiusryhmä on koulutettu vastaavien tilanteiden varalta ja todellisessa tilanteessa se on aina käytettävissä.

Laitospaikkakuntien poliisin valmiusryhmät selvittävät yhdessä laitoksen turvaorganisaation kanssa mahdolliset uhkatilanteet (kriisianalyysi) ja laativat niiden varalta toimintasuunnitelmat. Valmiusryhmät pitävät toimintavalmiuttaan yllä säännöllisin kunto- ja toimintaharjoituksin. Laitosten kanssa järjestetään säännöllisesti tilanneharjoituksia.

Onnettomuustilanteissa poliisin tehtäviin kuuluu henkilöstön hälyttäminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito, vaara-alueen

eristäminen ja liikenteen ohjaus. Avustavia tehtäviä ovat suojaväistööän ja muuhun toimintaan liittyvät virka-aputehtävät, kuntien johtokeskusten mahdollinen avustaminen ja osallistuminen niiden toimintaan.

4. Pelastuspalvelujärjestelyjen kehittämistarve mahdollisen ydinvoiman lisärakentamisen kannalta

Varautuminen ydinvoimalaonnettomuuteen edellyttää voimalan ympäristössä ylimääräisiä valmius-, säteilyvalvonta-, hälytys-, viestiyhteys- ja muita järjestelyjä, joista aiheutuu myös kustannuksia.

Siitä, että valmius perustuu suureksi osaksi kuntiin, on aiheutunut valiokunnalle esitetyn tiedon mukaan viime vuosina jonkin verran ongelmia. Taloudellinen tilanne sekä myös palo- ja pelastustoimen valtionosuusjärjestelmän uudistamisen myötä lisääntynyt kuntien toimintavapaus on aiheuttanut aikaisempaa enemmän epävarmuutta kuntien valmiuden säilymisestä. Valtion viranomaisilla ei ole selkeitä lakiin perustuvia yksityiskohtaisia valtuuksia määrittellä kunnilta edellytettävää valmiustasoa. Toistaiseksi ilmenneet näkemyserot koskien riittävää pelastusvalmiutta on pystytty ratkaisemaan ja valmiuden voidaan katsoa täyttävän vähimmäisvaatimukset kaikkialla.

Sisäasiainministeriö on esittänyt uuden ydinvoimalaitoksen rakentamista koskevasta periaateluopapäätöshakemuksesta kauppa- ja teollisuusministeriölle antamassaan lausunnossa, että valtioneuvosto määritteli periaatepäätöksen yhteydessä pelastuspalvelulta edellytettävän vähimmäistason. Asiaa ei ole kuitenkaan katsottu voitavan sisällyttää periaatepäätökseen. *Valiokunta edellyttää, että ydinonnettomuuden varalta pelastuspalvelun vähimmäistasoa koskevat periaatteet tulee saada palo- ja pelastustoiminnasta annettuun lakiin (559/75), jonka uudistamista koskeva valmistelutyö on juuri käynnistynyt.*

Samoin sisäasiainministeriö on esittänyt mainitussa lausunnossaan, että luvanhaltijan tulisi aiheuttamisperiaatteen mukaisesti vastata niistä lisäkustannuksista, jotka voimala aiheuttaa pelastuspalvelulle. Periaatepäätöksen luonne huomioon ottaen tätäkään asiaa ei ole katsottu voitavan sisällyttää ratkaisuun.

Eduskunnalle huhtikuussa 1992 annetussa energiapoliittisessa selonteossa hallitus on katsonut, että aiheuttamisperiaatteen mukaan vastuu niistä suoranaista yhteiskunnalle aiheutuvista

lisäkustannuksista, jotka johtuvat tietystä riskistä, olisi osoitettava riskin aiheuttajan maksettavaksi. Selonteon mukaan hallitus selvittää mahdollisuudet tämän periaatteen toteuttamiseksi ydinvoimalaitosten osalta. Valiokunta pitää nopealla aikataululla tehtyä selvitystä tärkeänä ja toteaa, että se voitaisiin tehdä palo- ja pelastustoimesta annetun lain kokonaisuusdistuksen yhteydessä. Samalla on tarpeen tarkastella myös kuntien ja valtion välistä kustannustenjakoa ydinonnettomuuteen varautumisen osalta.

Valiokunta toteaa myönteisenä seikkana, että sisäasiainministeriössä suunnitellaan saadun tiedon mukaan myös vuodelta 1985 olevan ydinvoimalaitosten pelastussuunnitelmien laatimishojeen uusimista siten, että se laajennettaisiin koskemaan kaikkia Suomen alueeseen kohdistuvia ydinturvallisuusriskejä.

Säteilyturvakeskuksen valvontatehtävät luonnollisesti lisääntyisivät uuden laitoksen valmiussuunnittelun arvioinnin ja tarkastuksien osalta. Pelastussuunnitteluun liittyviin asiantuntija- ja kehitystehtäviin keskus osallistuisi nykyiseen tapaan.

Esitetyn selvityksen mukaan uuden ydinvoimalaitosyksikön rakentaminen Loviisaan tai Olkiluotoon ei aiheuta olennaisia lisävaatimuksia jo olemassa oleville pelastuspalvelujärjestelille.

Uuden ydinvoimalaitoksen rakentaminen merkitsisi toiminnan huomioon ottamista saman laitospaikan nykyisissä valmiussuunnitelmissa sekä itse laitoksen asianmukaista tila- ym. muuta materiaalista varautumista. Laitoksen käyttöönottovaiheessa sen käyttöorganisaation toimintavalmiuden tulee luonnollisesti olla kaikilta osin kunnossa ja hyväksytty.

Uuden laitosyksikön rakentaminen ei edellyttäisi suunnitellun pelastuspalvelujärjestelmän muuttamista. Eikä pelastuspalvelutoimenpiteisiin varautuminen olisi yleensä ottaen nykyistä laajempaa. Sijaintikunnan ja lähialueen kuntien palo- ja pelastustoimelle kuitenkin aiheutuisi lisävelvoitteita uuden riskikohteen pelastustoimintaan varautumisessa (laitostuntemus, koulutus, kohdesuunnitelmat).

Ydinvoimalaitosyksiköiden lisääntyminen edellyttäisi myös sitä, että ainakin Eurajoen kunnan sekä Loviisan ja Rauman kaupunkien palo- ja pelastustoimen henkilövahvuus- ja kalustovaatimukset on arvioitava uudelleen. Sannottu koskee myös voimayhtiöiden oman palokunnan toimintavalmiutta verrattuna nykyiseen tasoon. Samalla on kuntien pelastuspalvelun

johtamistoimintojen sekä palo- ja pelastustoi-
men operatiivinen valmius varmistettava.

Uuden ydinvoimalayksikön rakentamisvai-
heen aikana joudutaan omaisuuden suojelunä-
kökohtien takia kattavampiin palosuojelujärjes-
telyihin.

Säteilyturvakeskus on määrittänyt nykyisin
Suomessa pelastuspalvelun suunnittelun perus-
teena olevan ydinonnettomuuden ja sen päästö-
vaikutukset kannanotossaan vuonna 1984. Täl-
löin on nähty perustelluksi pitää vastatoimenpi-
teille määriteltyjen varautumisalueiden koko sel-
laisina, kuin ne ovat Suomessa olleet koko ydin-
voiman käytön ajan. Vaikka vakavia onnetto-
muuksia koskeva tietämys on viime vuosina
lisääntynyt merkittävästi ja ydinvoimalaitoksis-
sa tehdyt parannukset sekä uusien laitosten tur-
vallisuusominaisuudet pienentävät todellista
väestöön kohdistuvaa riskiä, ei pelastussuunni-
telmien perusteena olevia näkemyksiä tältä osin
ole tarkoituksenmukaista edelleenkaan muuttaa.
Lisääntynyt tietämys voidaan käyttää hyväksi
toteuttaen pelastussuunnitelmat mahdollisim-

man tehokkaina nykyisin voimassa olevilla va-
rautumisalueilla.

Saadun selvityksen perusteella poliisin näke-
myksen mukaan ydinvoiman käyttöä ja laitosten
turvajärjestelyjä koskevien normien sekä Säteily-
turvakeskuksen antamien ohjeiden perusteella
toteutetut järjestelyt varmistavat ydinvoimalai-
tosten riittävän turvallisuuden. Poliisin puolelta
ei ole katsottu ydinvoiman lisärakentamisen
muodostavan laitoksiin kohdistuvan laittoman
toiminnan lisääntyvää uhkaa.

Lopuksi valiokunta kiinnittää huomiota sii-
hen, että mahdollisen ydinvoimalaonnettomuu-
den sattuessa pelastuspalvelun toimivuus edel-
lyttää suunnitelmallista, tehokasta ja onnistu-
nutta tiedotustoimintaa, jonka valmiuksien ke-
hittämisestä on myös huolehdittava jatkuvasti.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta esittää
kunnioittavasti,

*että talousvaliokunta mietintöään laa-
tiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lau-
sunnossa on esitetty.*

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, vara-
puheenjohtaja Varpasuo, jäsenet R. Aho,
Enestam, Korva, Laakkonen, Liikkanen, Metsä-

mäki, Näsi, Pulliainen, Saario, Ukkola, Urpilai-
nen ja Vähänäkki sekä varajäsenet Perho-Santa-
la ja Rask.

